

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

7. märts 2018*

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Kohtualluvus tsiviil- ja kaubandusajades – Määrus (EÜ) nr 44/2001 – Artikli 5 punkt 1 – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Artikli 7 punkt 1 – Mõiste „lepingutega seotud asjad“ – Teenuste osutamise leping – Ümberistumisega lend, mida teenindavad erinevad lennuettevõtjad – Mõiste „kohustuse täitmise koht“ – Määrus (EÜ) nr 261/2004 – Lennureisijate õigus saada hüvitist lennureisist mahajätmise korral ning lendude pikaajalise hilinemise eest – Kahju hüvitamise nõue, mis on esitatud tegutseva lennuettevõtja vastu, kelle asukoht ei ole mõne liikmesriigi territooriumil või kellega reisijatel puudub igasugune lepinguline suhe

Liidetud kohtuasjades C-274/16, C-447/16 ja C-448/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Amtsgericht Düsseldorf'i (Düsseldorfi esimese astme kohus, Saksamaa) 3. mai 2016. aasta otsusega (C-274/16) ja Bundesgerichtshof'i (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 14. juuni 2016. aasta otsusega (C-447/16 ja C-448/16) esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 13. mail ja 11. augustil 2016, menetlustes

flightright GmbH

versus

Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (C-274/16),

Roland Becker

versus

Hainan Airlines Co. Ltd (C-447/16),

ja

Mohamed Barkan,

Souad Asbai,

Assia Barkan,

Zakaria Barkan,

Nousaiba Barkan

versus

* Kohtumenetluse keel: saksa.

Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (C-448/16),

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud J. Malenovský, M. Safjan (ettekandja), D. Šváby ja M. Vilaras,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: ametnik R. Schiano,

arvestades kirjalikku menetlust ja 6. juuli 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- flightright GmbH, esindajad: *Rechtsanwalt* J. A. Blaffert, *Rechtsanwalt* F. Schaal, *Rechtsanwalt* A. Seegers, *Rechtsanwalt* D. Tuac ja *Rechtsanwalt* O. de Felice,
- R. Becker, esindaja: *Rechtsanwalt* C. Hormann,
- Mohamed Barkan, Souad Asbai ja nende alaealised lapsed Assia, Zakaria ja Nousaiba Barkan, esindajad: *Rechtsanwalt* J. Kummer ja *Rechtsanwalt* P. Wassermann,
- Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA, esindajad: *Rechtsanwalt* V. Beck ja *Rechtsanwalt* E. Schott,
- Prantsuse valitsus, esindaja: E. de Moustier,
- Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja M. Cancela Carvalho,
- Šveitsi valitsus, esindaja: M. Schöll,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wilderspin ja M. Heller,

olles 19. oktoobri 2017. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused puudutavad küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 5 punkti 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikli 7 punkti 1.
- 2 Need taotlused esitati esiteks kohtuvaidluses, kus Potsdamis (Saksamaa) asuv ettevõtja flightright GmbH ning Mohamed Barkan, Souad Asbai ja nende alaealised lapsed Assia, Zakaria ja Nousaiba Barkan (edaspidi „perekond Barkan“) vaidlevad Valencias (Hispaania) asuva lennuettevõtjaga Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (edaspidi „Air Nostrum“) lennu hilinemise eest hüvitise maksmise üle (kohtuasjad C-274/16 ja C-448/16), ning teiseks kohtuvaidluses, kus Roland Becker vaidleb Haikous (Hiina) asuva lennuettevõtjaga Hainan Airlines Co. Ltd lennureisist mahajätmise eest hüvitise maksmise üle (kohtuasi C-447/16).

Õiguslik raamistik

Määrus nr 44/2001

3 Määruse nr 44/2001 põhjendusest 2 ilmneb, et selle eesmärk on siseturu häireteta toimimise nimel kehtestada „sätted, millega ühtlustatakse eeskirjad kohtualluvuse konflikti kohta tsiviil- ja kaubandusasjades ning lihtsustatakse vorminõudeid, et [selle] määrusega seotud liikmesriikide kohtuotsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne.“

4 Määruse põhjendustes 11 ja 12 on sedastatud:

„(11) Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olema olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida kohtualluvuse konflikte, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt määratletud.

(12) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele.“

5 Kohtualluvuse eeskirjad on toodud sama määruse II peatükis.

6 Määruse nr 44/2001 artikkel 2, mis asub selle õigusakti II peatüki 1. jaos, näeb lõikes 1 ette:

„Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.“

7 Määruse nr 44/2001 artikli 4 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui kostja alaline elukoht ei ole liikmesriigis, tehakse iga liikmesriigi kohtute pädevus [...] kindlaks selle liikmesriigi seaduste kohaselt.“

8 Määruse artikkel 5, mis asub II peatüki 2. jaos „Kohtualluvus erandjuhtudel“, näeb punktis 1 ette:

„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:

1. a) lepingutega seotud asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus;
- b) kui ei ole kokku lepitud teisiti, käsitatakse käesoleva sätte kohaldamisel asjaomase kohustuse täitmise kohana:
 - müügi puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt kaubad üle anti või kus need oleks tulnud üle anda,
 - teenuste osutamise puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada;
- c) kui ei kohaldata punkti b, kohaldatakse punkti a.“

9 Nimetatud määruse artikli 60 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva määruse kohaldamisel on äriühingu või muu juriidilise isiku või füüsiliste või juriidiliste isikute ühingu alaline asukoht, seal, kus on tema:

- a) põhikirjajärgne asukoht või
- b) juhatuse asukoht või
- c) peamine äritegevuse koht.“

Määrus nr 1215/2012

10 Määrusega nr 1215/2012 tunnistati määrus nr 44/2001 kehtetuks. Selle põhjenduse 4 sõnastus on peaaegu identne määruse nr 44/2001 põhjenduse 2 sõnastusega.

11 Määruse nr 1215/2012 põhjendustes 15 ja 16 on märgitud:

„(15) Kohtualluvuse eeskirjad peaksid olema hästi prognoositavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga. Seepärast peaks alati olema tagatud kohtualluvus kostja elukoha alusel, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui vaidluse sisu või poolte autonoomia eeldab teistsugust seost. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida vastuolulist kohtualluvust, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt kindlaks määratud.

(16) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Tihe seos peaks tagama õiguskindluse ja hoidma ära võimaluse, et kostja vastu esitatakse hagi liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha. [...]“

12 Määruse II peatüki 1. jaos „Üldsätted“ on artikli 4 lõige 1 sõnastatud peaaegu identselt määruse nr 44/2001 artikli 2 lõikega 1.

13 Määruse nr 1215/2012 II peatüki 2. jaos „Valikuline kohtualluvus“ on artikli 7 punkt 1 sõnastatud peaaegu identselt määruse nr 44/2001 artikli 5 punktiga 1.

14 Määruse nr 1215/2012 artikli 66 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seda määrust üksnes 10. jaanuaril 2015 või pärast seda algatatud kohtumenetluste suhtes.

Määrus nr 261/2004

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (EÜT 2004, L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10), põhjendused 1, 2, 7 ja 8 on sõnastatud järgmiselt:

- „(1) Õhutranspordi valdkonnas ühenduse võetava meetme eesmärk on muu hulgas tagada reisijate kaitstuse kõrge tase. Peale selle tuleks täielikult võtta arvesse kõiki tarbijakaitse üldisi nõudeid.
- (2) Lennureisist mahajätmine ning lendude tühistamine või pikaajaline hilinemine põhjustab reisijatele tõsiseid raskusi ja ebamugavust.

[...]

- (7) Käesoleva määruse tõhusa kohaldamise tagamiseks peaks selles määruses sätestatud kohustuste täitmine jääma tegutsevale lennuettevõtjale, kes teostab või kavatseb teostada lennu [...]
- (8) Käesolev määrus ei tohiks piirata tegutseva lennuettevõtja õigusi taotleda vastavalt kohaldatavatele õigusaktidele hüvitist mis tahes isikult, sealhulgas kolmandatelt isikutelt.“

16 Määruse nr 261/2004 artikli 1 „Teema“ lõige 1 sätestab:

„Käesolevas määruses kehtestatakse siin nimetatud tingimustel reisijate minimaalsed õigused järgmistes olukordades:

- a) reisijaid jäetakse vastu nende tahtmist lennureisist maha;
- b) lend tühistatakse;
- c) lend hilineb.“

17 Määruse nr 261/2004 artikkel 2 „Mõisted“ on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- b) *tegutsev lennuettevõtja* – lennuettevõtja, kes teostab või kavatseb teostada lennu reisijaga sõlmitud lepingu alusel või sellise teise füüsilise või juriidilise isiku nimel, kes on sõlminud reisijaga lepingu;

[...]

- g) *broneering* – tõsiasi, et reisijal on pilet või muu tõend, mis tõendab, et lennuettevõtja või reisikorraldaja on broneeringut tunnustanud ja selle registreerinud;

- h) *lõppsihtkoht* – registreerimislauas esitatavale piletile märgitud sihtkoht või vahetute ümberistumistega lendude korral viimase lennu sihtkoht; arvesse ei võeta olemasolevaid ümberistumisega asenduslende, kui peetakse kinni esialgselt kavandatud saabumisaajast;

[...]“.

18 Määruse nr 261/2004 artiklis 3 „Kohaldamisala“ on sätestatud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse:

- a) reisijate suhtes, kes lendavad välja asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumi lennujaamast;

[...]

2. Lõiget 1 kohaldatakse tingimusel, et:

- a) reisijal on kinnitatud broneering asjaomasele lennule [...]

[...]

5. Seda määrust kohaldatakse mis tahes lennuettevõtja suhtes, kes korraldab lõigetes 1 ja 2 osutatud reisijatele reise. Kui tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud.

[...]“.

19 Määruse nr 261/2004 artikli 4 „Lennureisist mahajätmine“ lõikes 3 on sätestatud:

„Kui reisijad jäetakse vastu nende tahtmist lennureisist maha, maksab tegutsev lennuettevõtja reisijatele viivitama hüvitist vastavalt artiklile 7 [...]“.

20 Määruse artikli 5 „Tühistamine“ lõike 1 punktis c on sätestatud:

„Lennu tühistamise korral:

[...]

- c) on asjaomastel reisijatel õigus saada tegutsevalt lennuettevõtjalt hüvitist vastavalt artiklile 7, [välja arvatud juhul,] kui
- i) neid [on] tühistamisest teavitatud vähemalt kaks nädalat enne kavandatud väljumisaega; või
 - ii) neid on teavitatud tühistamisest vähemalt seitse päeva ja hiljemalt kaks nädalat enne kavandatud väljumisaega ning neile on pakutud võimalust teekonda muuta, mis võimaldab neil välja lennata mitte rohkem kui kaks tundi enne kavandatud väljumisaega ja jõuda lõppsihtkohta hiljemalt neli tundi pärast kavandatud saabumisaega; või
 - iii) neid on teavitatud tühistamisest hiljem kui seitse päeva enne kavandatud väljumisaega ning neile on pakutud võimalust teekonda muuta, mis võimaldab neil välja lennata mitte rohkem kui üks tund enne kavandatud väljumisaega ja jõuda lõppsihtkohta hiljemalt kaks tundi pärast kavandatud saabumisaega.“ [Tsitaati on parandatud Euroopa Kohtus, kuna määruse eestikeelne tõlge on ebatäpne.]

21 Nimetatud määruse artikli 7 „Õigus hüvitisele“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui osutatakse käesolevale artiklile, saavad reisijad hüvitist kuni:

- a) 250 euro ulatuses kõikide kuni 1500 kilomeetri pikkuste lendude puhul;
- b) 400 euro ulatuses kõikide üle 1500 kilomeetri pikkuste ühendusesiseste lendude ning kõikide muude 1500–3500 kilomeetri pikkuste lendude puhul;
- c) 600 euro ulatuses kõikide muude kui punktides a või b nimetatud lendude puhul.

Vahemaa määramisel võetakse aluseks lõppsihtkoht, kuhu reisija jõuab lennureisist mahajätmise või lennu tühistamise tõttu pärast kavandatud aega.“

Põhikohtuasjad, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

Kohtuasi C-274/16

- 22 Nagu ilmneb ka eelotsusetaotlusest, broneerisid kaks reisijat lennuettevõtjalt Air Berlin PLC & Co. Luftverkehrs KG (edaspidi „Air Berlin“) sama broneeringunumbri all kumbki ühe koha kahest segmendist koosnevale lennule (edaspidi „üंबरistumisega lend“), mis väljus Eivissalt (Baleaarid, Hispaania) Düsseldorf (Saksamaa), üंबरistumisega Palmas (Baleaarid, Hispaania).
- 23 Sellest üंबरistumisega lennust esimene lend, mida teostas Air Nostrum, pidi Eivissalt väljuma 25. juulil 2015 kell 18:40 ning maanduma Palmas samal päeval kell 19:20.
- 24 Teine lend Palmast Düsseldorf, mida teostas Air Berlin, pidi väljuma 25. juulil 2015 kell 20:05 ning maanduma Düsseldorfis samal päeval kell 22:25.
- 25 Esimene lend Eivissa ja Palma vahel aga hilines ning reisijad jäid seetõttu maha teisest lennust Düsseldorf, kuhu nad lõpuks saabusid 26. juulil 2015 kell 11:32 lennuga, mida teostas Air Berlin.
- 26 Kõnealused kaks reisijat loovutasid flightrightile oma nõude sellest hilinemisest tulenevale võimalikule hüvitisele. Flightright esitas Air Nostrumi kui esimese lennu teostanud tegutseva lennuettevõtja vastu hagi Amtsgericht Düsseldorf (Düsseldorf esimese astme kohus, Saksamaa).
- 27 Nimetatud kohus märkis, et selle hagi lahendamine sõltub tema rahvusvahelisest pädevusest. Sellega oleks tegemist üksnes juhul, kui kõnealuse üंबरistumisega lennu puhul saab Düsseldorf pidada „paigaks, kus tuli täita asjaomane kohustus“ määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 tähenduses.
- 28 Neil asjaoludel otsustas Amtsgericht Düsseldorf (Düsseldorf esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas kahest lennust koosneva lennuühenduse korral, kus vahelennujaamas ei ole märkimisväärset ooteaega, tuleb teise lennu saabumiskohta pidada kohustuse täitmise kohaks määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti a tähenduses, kui hagi on esitatud lennuettevõtja vastu, kes teostas esimest lennu, mille jooksul kõrvalekalle aset leidis, ja teist lennu teostas teine lennuettevõtja?“

Kohtuasi C-447/16

- 29 R. Becker sõlmis Hainan Airlinesiga, kelle asukoht on väljaspool Euroopa Liitu ja kellel Berliinis (Saksamaa) ühtegi filiaali ei ole, lennuveolepingu, mis sisaldas ühe broneeringu alla kuuluvaid lende 7. augustil 2013 Berliinist Pekingisse (Hiina), üंबरistumisega Brüsselis (Belgia).
- 30 Lennu väljumise päeval Berliini lennujaamas registreeriti R. Becker neile kahele lennule. Ta sai pardakaardid mõlemale lennule ning tema pagas registreeriti kohe kuni Pekingini.
- 31 Esimene lend, mida broneeringu kohaselt teostas Belgia lennuettevõtja Brussels Airlines ja mis pidi maanduma Brüsselis 7. augustil 2013 kell 8:00, kulges plaanikohaselt. Teist lennu, mida pidi teostama Hainan Airlines ja mis pidi Brüsselist väljuma 7. augustil 2013 kell 13:40, ei toimunud. R. Becker väitis selles osas, et Brüsseli lennujaamas jäeti ta lähteväravas põhjusega ja vastu tema tahtmist sellest lennureisist maha.
- 32 R. Becker lendas tagasi Berliini ning broneeris otselennu Berliinist Pekingisse. Ta saabus Pekingisse 8. augustil 2013.

- 33 Amtsgericht Berlin-Weddingile (Berliin-Weddingi esimese astme kohus, Saksamaa) esitatud hagi nõudis R. Becker määruse nr 261/2004 artikli 7 lõike 1 punkti c alusel eelkõige 600 euro suurust hüvitist, millele lisandub viivis.
- 34 See kohus leidis 4. novembri 2014. aasta kohtuotsuses, et Saksamaa kohtutel puudub rahvusvaheline pädevus, ja jättis R. Beckeri hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata. R. Becker kaebas selle otsuse edasi Landgericht Berlinile (Berliini apellatsioonikohus, Saksamaa). See kohus jättis 1. juuli 2015. aasta kohtuotsusega R. Beckeri apellatsioonkaebuse rahuldamata põhjendusel, et tema apellatsioonkaebus oleks pidanud olema esitatud Belgia kohtusse, kuna üksnes Brüssel kujutab endast lennu Brüssel-Peking täitmise kohta.
- 35 R. Becker esitas Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) kassatsioonkaebuse. Viimane leidis, et võttes arvesse Hainan Airlinesi ühtset lepingujärgset kohustust vedada R. Becker Berliinist Pekingisse, võib Berliini Tegeli lennujaama vastavalt 9. juuli 2009. aasta kohtuotsusele Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439) käsitada kõikide Hainan Airlinesi lepinguliste kohustuste täitmise kohana, sealhulgas kohustuse, mida tuli täita seoses lennuga Brüsselist Pekingisse, mis järgnes lennule Berliinist Brüsselisse, kuivõrd R. Beckerist kui lennureisijast ei sõltunud mingil määral see, kas Hainan Airlines teostab ise ka selle viimase lennu või kas ta kasutab selleks mõne teise lennuettevõtja teenuseid.
- 36 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas kahest lennust koosneva reisijateveo korral, kus vahelennujaamas ei ole märkimisväärset ooteaega, tuleb esimese lennusegmendi väljumiskohta pidada kohustuse täitmise kohaks [määruse nr 44/2001] artikli 5 punkti 1 alapunkti b teise taande tähenduses ka juhul, kui [määruse nr 261/2004] artiklis 7 ette nähtud õigus hüvitisele, millele hagi tuginetakse, põhineb teise lennusegmendi jooksul aset leidnud vahejuhtumil ja hagi on suunatud veolepingu teiseks pooleks oleva lennuettevõtja vastu, kes teostas küll teise, kuid mitte esimese lennu?“

Kohtuasi C-448/16

- 37 Perekond Barkan broneeris lennuettevõtjalt Iberia, Líneas Aéreas de España (edaspidi „Iberia“) 7. augustiks 2010 ümberistumisega lennu Melillast (Hispaania) Madridi (Hispaania) kaudu Frankfurti (Saksamaa). Iberia väljastatud broneeringukinnitusest ilmnas, et lendu Melillast Madridi pidi teostama Air Nostrum ning lendu Madridist Frankfurti pidi teostama Iberia, ilma et nende kahe lennu vahel oleks olnud märkimisväärset aega ümberistumiseks.
- 38 Kuna lend Melillast Madridi hilines 20 minutit, jäid hagejad maha oma teisest lennust Frankfurti ning jõudsid lõppsihtkohta neljatunnise hilinemisega.
- 39 Amtsgericht Frankfurt am Main (Frankfurdi esimese astme kohus, Saksamaa), kelle poole perekond Barkan pöördus eelkõige nõudega saada selle hilinemise eest määruse nr 261/2004 alusel iga pereliikme kohta 250 eurot hüvitist, mõistis 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsusega Air Nostrumilt välja hüvitise vastavalt hagejate esitatud nõuetele.
- 40 Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurdi apellatsioonikohus, Saksamaa), kellele Air Nostrum esitas apellatsioonkaebuse, järeldas 20. augusti 2015. aasta kohtuotsusega, et Saksamaa kohtutel puudub rahvusvaheline pädevus. Selle kohtu sõnul said vaid Melilla ja Madrid olla kohustuse täitmise kohad lennuks Melillast Madridi, mille jooksul vahejuhtum aset leidis, kuna neid kahte lendu tuleb käsitada eraldiseivate lendudena, kuigi broneering oli üks.

41 Perekond Barkan esitas Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) kassatsioonkaebuse. Nimetatud kohus leidis kõigepealt, et isegi kui vaidlust ei ole selles, et perekond Barkani ja Air Nostrumi vahel puudub igasugune otsene lepinguline suhe, ei mõjuta see asjaolu määruses nr 261/2004 ette nähtud hüvitise saamise õiguse lepingulist olemust. Teiseks ei ole selle kohtu arvates asjaoluga, et ümberistumisega lennu lõppsihtkohas ehk Frankfurdis ei pea Air Nostrum kui tegutsev lennuettevõtja täitma mingeid lepingulisi kohustusi, vastuolus selle koha määratlemine „kohustuse täitmise kohana“ määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 tähenduses, kuivõrd määruse nr 261/2004 eesmärk on tugevdada lennureisijate õiguslikku positsiooni ja mitte seda nõrgendada. Seega näib olevat õigustatud, et perekond Barkani lepingupartneri ehk Iberia ümberistumisega lennu lõppsihtkoha suhtes lasub lepingust tulenev vastutus Air Nostrumil kui tegutseval lennuettevõtjal. Materiaalõiguslikus mõttes peab tegutsev lennuettevõtja nagunii maksma reisijale hüvitist, kui see jõuab oma lõppsihtkohta pikaajalise hilinemisega seetõttu, et ümberistumiskohta viinud lend, mida see lennuettevõtja teostas, hilines.

42 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse nr 44/2001] artikli 5 punkti 1 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et mõiste „lepinguga seotud asjad“ hõlmab ka [määruse nr 261/2004] artiklist 7 tulenevat õigust nõuda hüvitist tegutsevalt lennuettevõtjalt, kes ei ole asjaomase lennureisija lepingupartner?

2. Kui [määruse nr 44/2001] artikli 5 punkt 1 on kohaldatav:

kas kahest lennust koosneva reisijateveo korral, kus vahelennujaamas ei ole märkimisväärset ooteaega, tuleb reisija lõppsihtkohta pidada kohustuse täitmise kohaks [määruse nr 44/2001] artikli 5 punkti 1 alapunkti b teise taande tähenduses ka siis, kui [määruse nr 261/2004] artiklis 7 ette nähtud õigus hüvitisele, millele hagi tuginetakse, põhineb esimese lennusegmendi jooksul aset leidnud vahejuhtumil ja hagi on suunatud esimese lennu tegutseva lennuettevõtja vastu, kes ei ole veolepingu pool?“

43 Euroopa Kohtu presidendi 19. augusti 2016. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-447/16 ja C-448/16 menetluse kirjaliku ja suulise osa ning kohtuotsuse huvides, ning Euroopa Kohtu presidendi 14. septembri 2016. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-274/16, C-447/16 ja C-448/16 menetluse suulise osa ning kohtuotsuse huvides.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Küsimus kohtuasjas C-447/16

Vastuvõetavus

44 Euroopa Komisjon vaidlustab põhikohtuasjas määruse nr 44/2001 kohaldatavuse ning sellest tulenevalt kohtuasjas C-447/16 esitatud küsimuse vastuvõetavuse.

45 Nimelt tuleneb komisjoni sõnul eelotsusetaotlusest ja liikmesriigi kohtu toimikust, et Hainan Airlinesi asukoht on väljaspool liitu ning Berliinis tal filiaali ei ole. Sellest on võimalik järeldada, et määruse nr 44/2001 artikli 60 kohaselt ei ole selle lennuettevõtja asukoht liikmesriigi territooriumil, mis välistab selle määruse artikli 5 kohaldamise ning eeldab, et kohaldatakse selle määruse artiklit 4, mille alusel olukorras, kus kostja alaline elukoht ei ole liikmesriigis, tehakse iga liikmesriigi kohtute pädevus kindlaks selle liikmesriigi seaduste kohaselt, kooskõlas nimetatud määruse artiklites 22 ja 23 sätestatud erandliku kohtualluvuse ja kokkuleppes tuleneva kohtualluvuse reeglitega.

- 46 Selles osas olgu meelde tuletatud, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus põhimõtteliselt kohustatud otsuse tegema. Järelikult kehtib eeldus, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast keelduda üksnes juhul, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendamisel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (27. juuni 2017. aasta kohtuotsus, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punktid 24 ja 25).
- 47 Käesoleval juhul palub Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) Euroopa Kohtul tõlgendada mõistet „kohustuse täitmise koht“ määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teise taande tähenduses, seoses määruse nr 261/2004 artikli 4 lõikest 3 ja artiklist 7 tuleneva lennureisijate õigusega saada hüvitist. Nagu ilmneb ka eelotsusetaotlusest, on see tõlgendamine vältimatult vajalik selleks, et määrata kindlaks põhikohtuasja lahendamiseks pädev kohus.
- 48 Seetõttu tähendab isegi määruse nr 44/2001 võimaliku põhikohtuasjas kohaldamatuse küsimus seda, et Euroopa Kohus peab selle määruse sätteid tõlgendama.
- 49 Järelikult on kohtuasjas C-447/16 esitatud küsimus vastuvõetav.

Sisulised küsimused

- 50 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et seda kohaldatakse kostja suhtes, kelle asukoht on kolmandas riigis, nii nagu kostja põhikohtuasjas.
- 51 Siinkohal tuleb meeles pidada, et määruse nr 44/2001 artiklit 5 kohaldatakse vaid nende isikute suhtes, kelle asukoht on liikmesriigis. Vastavalt selle määruse artikli 60 lõikele 1 on äriühingu alaline asukoht seal, kus on tema põhikirjajärgne asukoht või juhatuse asukoht või peamine äritegevuse koht.
- 52 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Hainan Airlinesi asukoht on väljaspool liitu, nimelt Hiinas, ning Berliinis (Saksamaa) tal filiaali ei ole. Ka ei viita eelotsusetaotluses miski sellele, et nimetatud lennuettevõtjal on filiaal mõnes teises liikmesriigis.
- 53 Järelikult tuleb käesoleval juhul kohaldada määruse nr 44/2001 artikli 4 lõiget 1, kus on sätestatud, et kui kostja alaline elukoht ei ole liikmesriigis, tehakse iga liikmesriigi kohtute pädevus kindlaks selle liikmesriigi seaduste kohaselt.
- 54 Selguse huvides olgu meelde tuletatud väljakujunenud kohtupraktikat, et tõhususe põhimõttest lähtuvalt ei või liikmesriigi õigusnormid muuta liidu õigusega antud õiguste, näiteks määrusest nr 261/2004 tulenevate õiguste teostamist tegelikult võimatuks või ülemäära keeruliseks (vt selle kohta 8. juuni 2017. aasta kohtuotsus, Vinyts Italia, C-54/16, EU:C:2017:433, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 55 Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades tuleb kohtuasjas C-447/16 esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata kostja suhtes, kelle asukoht on kolmandas riigis, nii nagu kostja põhikohtuasjas.

Küsimused kohtuasjades C-274/16 ja C-448/16

Esimene küsimus kohtuasjas C-448/16

- 56 Oma esimese küsimusega kohtuasjas C-448/16 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et mõiste „lepingutega seotud asjad“ selle sätte tähenduses hõlmab lennureisijate nõuet saada ümberistumisega lennu pikaajalise hilinemise eest hüvitist, mis on määruse nr 261/2004 alusel suunatud tegutseva lennuettevõtja vastu, kes ei ole asjaomase reisija lepingupartner.
- 57 Sissejuhatuseks tuleb täpsustada, et kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus ei sõnasta kohtuasjas C-274/16 selles osas ühtegi küsimust, on vastus esimesele küsimusele kohtuasjas C-448/16 asjakohane ka kohtuasja C-274/16 suhtes, kuna selle kohtuasja eelotsusetaotlusest ilmneb, et ka selle juhtumi asjaoludel ei ole tegutsev lennuettevõtja asjaomaste reisijate lepingupartner. Selles osas olgu lisatud, et kohtuasi C-274/16 kuulub *ratione temporis* määruse nr 1215/2012 alla, mille artikli 7 punkt 1 on sõnastatud peaaegu identselt määruse nr 44/2001 artikli 5 punktiga 1, millele Euroopa Kohtu poolt antud tõlgendus kehtib ka selle esimese sätte osas (vt selle kohta 9. märtsi 2017. aasta kohtuotsus, Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 58 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et mõistet „lepingutega seotud asjad“ tuleb tõlgendada autonoomselt, et tagada selle ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides (vt selle kohta 17. juuni 1992. aasta kohtuotsus, Handte, C-26/91, EU:C:1992:268, punkt 10, ja 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 37).
- 59 Selles osas on Euroopa Kohus eelkõige sedastanud, et lepingutega seotud asjade alla kuuluvad kõik kohustused, mille alus on leping, mille täitmata jätmisel hageja hagi põhineb (15. juuni 2017. aasta kohtuotsus, Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Euroopa Kohus on lisaks täpsustanud, et kuigi lepingutega seotud asjade jaoks ette nähtud valikulise kohtualluvuse eeskirja kohaldamine ei nõua lepingu sõlmimist kahe isiku vahel, eeldatakse siiski selle õigusliku kohustuse kindlakstegemist, mille isik on endale vabatahtlikult teise isiku ees võtnud ja millel põhineb hageja nõue (vt selle kohta 5. veebruari 2004. aasta kohtuotsus, Frahuil, C-265/02, EU:C:2004:77, punktid 24–26; 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus, Engler C-27/02, EU:C:2005:33, punktid 50 ja 51, ning 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 39).
- 61 Siit järeldub, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 54 märkis, et valikulise kohtualluvuse eeskiri, mis on lepingutega seotud asjade jaoks ette nähtud määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunktis a ja määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunktis a, põhineb hagi alusel, mitte aga poolte isikutel (vt selle kohta 15. juuni 2017. aasta kohtuotsus, Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, punktid 31 ja 33).
- 62 Selles osas täpsustab määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 5 teine lause, et kui tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab sellest määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud.
- 63 Seega tuleb järeldada, et see lennuettevõtja täidab asjaomaste reisijate lepingupartneri ees vabatahtlikult võetud kohustusi. Nende kohustuste alus on lennuveoleping.
- 64 Järelikult tuleb sellistel asjaoludel, nagu on põhikohtuasjas käsitlusel, mõista niisuguse lennu, mida teostab tegelik lennuettevõtja nagu Air Nostrum, kes ei ole asjaomaste reisijate lepingupartner, pikaajalise hilinemise eest hüvitise saamise nõuet nii, et see on esitatud nende reisijate ja vastavalt Air Berlini ja Iberia vahel sõlmitud lennuveolepingutega seoses.

65 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kohtuasjas C-448/16 esitatud esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et mõiste „lepingutega seotud asjad“ selle sätte tähenduses hõlmab lennureisijate nõuet saada ümberistumisega lennu pikaajalise hilinemise eest hüvitist, mis on määruse nr 261/2004 alusel suunatud tegutseva lennuettevõtja vastu, kes ei ole asjaomase reisija lepingupartner.

Küsimus kohtuasjas C-274/16 ja teine küsimus kohtuasjas C-448/16

66 Oma küsimusega kohtuasjas C-274/16 ja teise küsimusega kohtuasjas C-448/16 soovivad eelotsusetaotluse esitanud kohtud sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teist taanet ja määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et nende sätete tähenduses on ümberistumisega lennu puhul „kohustuse täitmise kohaks“ teise lennu saabumise koht, kui vedu nendel kahel lennul teostavad kaks erinevat lennuettevõtjat ning kui selle ümberistumisega lennu pikaajalise hilinemise eest määruse nr 261/2004 alusel esitatud hüvitise saamise nõue põhineb vahejuhtumil, mis leidis aset nimetatud lendudest esimesega, mida teostas lennuettevõtja, kes ei ole asjaomaste reisijate lepingupartner.

67 Selles osas on Euroopa Kohus määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teise taande kohta otsustanud, et teenuse osutamise kohtade paljususe korral mitme liikmesriigi territooriumil tuleb põhimõtteliselt käsitada kohustuse täitmise kohana kohta, mille puhul lepingu ja pädeva kohtu vaheline seos on kõige tihedam; see seos on üldjuhul kõige tihedam peamise teenuse osutamise kohas (vt selle kohta 9. juuli 2009. aasta kohtuotsus, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, punktid 35–38, ja 11. märtsi 2010. aasta kohtuotsus, Wood Floor Solutions Andreas Domberger, C-19/09, EU:C:2010:137, punkt 33). See viimane koht tuleb võimaluse piires tuletada lepingust endast (11. märtsi 2010. aasta kohtuotsus, Wood Floor Solutions Andreas Domberger, C-19/09, EU:C:2010:137, punkt 38).

68 Seega järeltas Euroopa Kohus sama sätte kohta seoses asjaomase reisija lepingupartneri teostatud otselennuga, et nii lennuki väljumis- kui ka saabumiskohta tuleb samadel alustel pidada lennuveolepingust tulenevate teenuste osutamise peamisteks kohtadeks, mis annab hageja valikul pädevuse sellel veolepingul ja määrusel nr 261/2004 põhineva hüvitisenõude lahendamiseks kohtule, mille tööpiirkonnas asub lennuki väljumis- või saabumiskoht, nagu need on lepingus kokku lepitud (9. juuli 2009. aasta kohtuotsus, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, punktid 43 ja 47).

69 Selles osas tuleb rõhutada, et 9. juuli 2009. aasta kohtuotsuses, Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439) sõnastatud mõiste „kohustuse täitmise koht“, mis küll viitab asjaomase reisija lepingupartneri teostatud otselennule, kehtib *mutatis mutandis* ka niisugustel juhtudel nagu põhikohtuasjades käsitlusel, kus esiteks koosneb broneeritud ümberistumisega lend kahest lennust ja teiseks ei ole kõnealusel lennul tegutsev lennuettevõtja asjaomaste reisijatega otse lepingut sõlminud.

70 Nimelt tähistab määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teises taandes ja määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teises taandes sätestatud vaikulise kohtualluvuse reegel teenuste osutamise puhul pädevana seda kohut, mis kuulub „kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada“.

71 Selles osas kehtestab niisugune lennuveoleping, nagu käsitletakse põhikohtuasjas ja mida iseloomustab ühtne broneering kogu lennureisi jaoks, lennuettevõtjale kohustuse vedada reisija punktist A punkti C. Niisugune vedu kujutab endast teenust, mille üks peamine teenuse osutamise koht on punktis C.

- 72 Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole asjaomaste reisijate lepingupartner, teostab vedu üksnes sellel lennul, mis ei lõpe ümberistumisega lennu teise lennu saabumiskohas, kuna ümberistumisega lende puudutav lennuveoleping katab nende reisijate vedu kuni teise lennu saabumiskohani.
- 73 Neil asjaoludel tuleb märkida, et ümberistumisega lennu puhul on kohustuse täitmise koht määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teise taande ja määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teise taande tähenduses teise lennu saabumise koht kui üks lennuveolepingu esemeks olevate teenuste peamine osutamise koht.
- 74 Kuna sellel kohal on piisavalt tihe seos kohtuvaidluse faktiliste asjaoludega ja sellest tulenevalt tagab see tiheda seose lennuveolepingu ja pädeva kohtu vahel, mida nõuavad määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 1 ja määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 1 sätestatud eeskirjad valikulise kohtualluvuse kohta, siis vastab see läheduse eesmärgile (vt selle kohta 9. juuli 2009. aasta kohtuotsus, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, punkt 44).
- 75 See lahendus vastab ka nende samade eeskirjadega silmas peetud etteaimatavuse põhimõttele selles osas, et see võimaldab nii hagejal kui ka kostjal hõlpsasti määrata kindlaks kohtu, kuhu võib pöörduda, teise lennu saabumiskohas, nagu on kirjas lennuveolepingus (vt selle kohta 9. juuli 2009. aasta kohtuotsus, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, punkt 45, ja 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus, Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, punkt 41).
- 76 Selles osas ei saa nõustuda Air Nostrumi argumentidega, mille kohaselt oli temal kui Hispaania siselende lendaval ettevõtjal võimatu hinnata riski, et tema vastu esitatakse hagi Saksamaa kohtusse.
- 77 Nimelt ühelt poolt ei ole seda vaidlustatud, et põhikohtuasja asjaoludel käsitlesid lennuveolepingud ümberistumisega lendu, millele oli tehtud ühtne broneering ja mis hõlmas kahte lendu, mistõttu viidati seal nii esimesele lennule, mida teostas tegutsev lennuettevõtja, kui ka teisele lennule, mis viis lõppsihtkohta. Teiselt poolt tuleb arvesse võtta asjaolu, et – nagu ilmneb ka käesoleva kohtuotsuse punktidest 62 ja 63 – lennuettevõtjate vahel vabatahtlikult sõlmitud kaubanduslepingute raames täidab tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, kohustusi asjaomase reisija lepingupartneriks oleva lennuettevõtja nimel.
- 78 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb küsimusele kohtuasjas C-274/16 ja teisele küsimusele kohtuasjas C-448/16 vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teist taanet ja määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et nende sätete tähenduses on ümberistumisega lennu puhul „kohustuse täitmise kohaks“ teise lennu saabumise koht, kui vedu nendel kahel lennul teostavad kaks erinevat lennuettevõtjat ning kui selle ümberistumisega lennu pikaajalise hilinemise eest määruse nr 261/2004 alusel esitatud hüvitise saamise nõue põhineb vahejuhtumil, mis leidis aset nimetatud lendudest esimesega, mida teostas lennuettevõtja, kes ei ole asjaomaste reisijate lepingupartner.

Kohtukulud

- 79 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

- 1. Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 5 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata kostja suhtes, kelle asukoht on kolmandas riigis, nii nagu kostja põhikohtuasjas.**
- 2. Määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et mõiste „lepingutega seotud asjad“ selle sätte tähenduses hõlmab lennureisijate nõuet saada ümberistumisega lennu pikaajalise hilinemise eest hüvitist, mis on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91, alusel suunatud tegutseva lennuettevõtja vastu, kes ei ole asjaomase reisija lepingupartner.**
- 3. Määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b teist taanet ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et nende sätete tähenduses on ümberistumisega lennu puhul „kohustuse täitmise kohaks“ teise lennu saabumise koht, kui vedu nendel kahel lennul teostavad kaks erinevat lennuettevõtjat ning kui selle ümberistumisega lennu pikaajalise hilinemise eest määruse nr 261/2004 alusel esitatud hüvitise saamise nõue põhineb vahejuhtumil, mis leidis aset nimetatud lendudest esimesega, mida teostas lennuettevõtja, kes ei ole asjaomaste reisijate lepingupartner.**

Allkirjad